

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1995/48

Karar Sayısı : 1995/39

Karar Günü : 6.9.1995

R.G. Tarih-Sayı :16.12.1997-23202

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Çeşme Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun, 24.6.1994 günlü, 4008 sayılı Yasa'nın 21. maddesiyle değiştirilen 360. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanığın iş yerinde ödeme kaydedici cihaz kullanmadığı ve 3100 sayılı Yasa'nın, 24.6.1994 günlü, 4008 sayılı Yasa'nın 38. maddesiyle değişik mükerrer 8. maddesinin birinci fıkrası yoluyla 213 sayılı Vergi Usul Yasası'nın 360. maddesine aykırı davranması nedeniyle açılan kamu davasında, Mahkeme, maddenin ikinci fıkrasının iptali istemiyle başvuruda bulunmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

4.1.1961 günlü, 213 Sayılı Vergi Usul Yasası'nın 24.6.1994 günlü, 4008 Sayılı Yasa'nın 21. maddesiyle değişik 360. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir :

"Kaçakçılığa teşebbüs suçu nedeniyle hükmolunan hapis ceza sınırının paraya çevrilmesi halinde, para cezası tutarının hesabında, hapis cezasının her bir günü için sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen yürürlükteki asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınır ve hükmolunan bu para cezası ertelenemez."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralı şudur :

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

C- İlgili Anayasa Kuralı

İlgili Anayasa maddesi şöyledir :

"MADDE 38.- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorla namaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Lütfi F. TUNCEL'in katılmalarıyla 7.6.1995 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, iptali istenilen yasa kuralı ile dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Yasa'nın değişik 4. maddesinde, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların her günü için en çok onbin lira hesabıyla para cezasına çevrilebilme esası getirilmekte ve genel olarak suçlunun ve suçun işlenmesindeki özellikleri gözönünde bulundurulmaktadır.

Vergi Usul Yasası'nın itiraz konusu 360. maddesinin ikinci fıkrasında ise, vergi kaçakçılığına teşebbüsten dolayı hapis cezasına hükmolunması ve bu cezanın paraya çevrilmesine karar verilmesi durumunda, bir günlük hapis cezası karşılığı, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen yürürlükteki asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınmakta, vergi kaçakçılığına teşebbüs gibi çok özel bir durum düzenlenmekte ve vergi kaybının önlenmesine yönelik caydırıcı ve etkin önlemler

getirilmektedir. Ayrıca, 360. maddenin ikinci fıkrasıyla getirilen asgari ücret ölçüsüyle, ekonomik alanda yaşanan yıllık para değerindeki kaybın para cezalarına olumsuz yönden yansımaları önlenmekte ve böylece suç ve ceza arasında bulunması gereken duyarlı denge sağlanmaktadır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilmektedir. Bu nedenle, itiraz konusu kuralla yakın ilişkisi gözetilerek Anayasa'nın 38. maddesi yönünden de ayrıca incelenmiştir.

1- Anayasa'nın 38. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 38. maddesinde, suç ve cezaların yasallığı ve ceza sorumluluğunun kişiselliği ilkesi benimsenmektedir. Suç ve cezalara ilişkin bu ilkeler ceza hukukunun temel ilkeleriyle birlikte toplum ve bireyler yönünden en önemli güvenceleri oluşturmaktadır.

Bu çerçevede yasakoyucunun, değişen ve gelişen toplum yaşamından kaynaklanan yeni gereksinimleri karşılamak amacıyla suç ve ceza alanında yeni düzenlemeler getirmesi olağandır. Hangi eylemlerin suç sayılacağı ve o suç sayılan eylemlere ne tür ve oranda ceza verileceğini saptama yasama organının yetkisindedir.

İtiraz konusu kural uyarınca, kaçakçılığa teşebbüs nedeniyle hükmolunan hapis cezasının paraya çevrilmesi durumunda, para cezasının hesabında, hapis cezasının her gününe karşılık sanayi sektöründe 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen yürürlükteki asgari ücretin bir aylık tutarının yarısı esas alınacağından, suç işleyen kişi hakkında öngörülen ceza, suç gününden önce belirlenmiş olmaktadır.

Kuralın cezaların yasallığı ilkesine ve Anayasa'nın 38. maddesine aykırı bir yönü görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

2- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesiyle aynı hukuksal durumda olan kişilerin aynı kurallara değişik hukuksal durumda olanların ise değişik kurallara bağlı tutulması öngörülmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemektedir. Yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmesi ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılması Anayasa katında geçerli görülmemektedir. Bu mutlak yasak, birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir. Özelliklere, ayrılıklara dayandığı için haklı olan nedenler, ayrı düzenlemeyi aykırı değil, geçerli kılmaktadır. Aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturmaktadır. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, eylemli değil, hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik gerçekleşmiş olacaktır. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara

konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklarla, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesi durumunda Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiği sonucu çıkarılamaz.

Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların para cezasına çevrilmesi, çağdaş ceza hukukunun getirdiği insancıl bir anlayıştır. Bu kuralın uygulanma koşul, sınır ve kapsamı, 647 sayılı Yasa'nın 4. maddesi ile Türk Ceza Yasası'nın değişik 119. maddesinde belirlenmiştir.

Gerek Türk Ceza Yasası'nda gerekse ceza kurallarını içeren öbür yasalarda özgürlüğü bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilebilme olanağını ortadan kaldıran ve daha güç koşullara bağlayan ayrı kurallara da yer verildiği görülmektedir.

Zaman içinde toplumsal gereksinimleri karşılamak kişi ve toplum yararının zorunlu kıldığı düzenlemeleri yapmak, toplumdaki değişikliklere koşut olarak alınan önlemleri güçlendirmek, geliştirmek, etkilerini daha çok artırmak ya da tersine bunları hafifletmek ya da ortadan kaldırmak yasakoyucunun yetkisindedir.

213 sayılı Vergi Usul Yasası'nın 360. maddesinin ikinci fıkrasında, kaçakçılığa teşebbüs suçunun niteliği, kapsamı ve cezalandırmadaki amaç gözetilerek, bu suç nedeniyle hükmolunan hapis cezasının paraya çevrilmesinde 647 sayılı Yasa'da öngörülen farklı bir düzenleme yapılmıştır.

Yasakoyucunun, kaçakçılığa teşebbüs suçunda verilen hapis cezasının paraya çevrilmesinde daha ağır para cezasını öngörmesi ve erteleme olanağını kaldırması cezanın caydırıcılık etkisini artırmak amacına yönelik bulunmaktadır.

Bu nedenle, itirazın reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Ahmet N. SEZER, Yalçın ACARGÜN ile Ali HÜNER bu görüşlere katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun, 24.6.1994 günlü, 4008 sayılı Yasa'nın 21. maddesiyle değiştirilen 360. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Ahmet N. SEZER, Yalçın ACARGÜN ile Ali HÜNER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6.9.1995 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU	İhsan PEKEL

Esas Sayısı : 1995/48
Karar Sayısı : 1995/39

Üye

Selçuk TÜZÜN

Üye

Ahmet N. SEZER

Üye

Samia AKBULUT

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Lütfi F. TUNCEL

Üye

Nurettin TURAN